

Sygn. akt II Ca 44/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski
Sędziowie	SSO Stanisław Łęgosz (spr.) SSO Dariusz Mizera
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa A. R. Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb.

przeciwko B. S., A. S., M. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 7 października 2013 roku, sygn. akt I C 349/11

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 44/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 października 2013r. w sprawie IC 349/11 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. zasądził solidarnie od pozwanych B. S., A. S. i M. S. na rzecz powoda A. R. Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb. kwotę 54 878,09 złotych oraz kwotę 2.744 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia były przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

W dniu 14 września 2007 r. Komornik Sądowy J. S.zawarł z (...), Bankiem (...), Spółką Akcyjną w W., (...)w Ł., (...)w P. umowę kredytu obrotowego, nieodnawialnego w walucie polskiej, numer umowy (...).

Na mocy przedmiotowej umowy bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 80 000 złotych na okres od dnia 14 września 2007 r. do dnia 1 września 2010 r.

W umowie ustalone zostało również, iż kredyt spłacany będzie w miesięcznych ratach w kwocie po 2 222,30 złote każda, za wyjątkiem pierwszej raty której wysokość została określona przez strony umowy na kwotę 2 222,30 złote .

Zabezpieczeniem kredytu udzielonego Komornikowi Sądowemu J. S. był przelew środków pieniężnych w kwocie 100 000 złotych na rachunek banku i w związku z tym w dniu 14 września 2009 r. strony umowy kredytowej zawarły również umowę przelewu środków pieniężnych w kwocie 100 000 złotych na rachunek banku (...) SA .

Komornik Sądowy J. S. zmarł w dniu 25 września 2008 r. Spadek po nim na mocy postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w Opocznie w dniu 20 października 2008 r., w sprawie I Ns 793/08, na podstawie ustawy nabyli z dobrodziejstwem inwentarza pozwani - żona B. S., syn A. S. oraz córka M. S. w równych częściach, po 1/3 części każde z nich.

Po śmierci Komornika Sądowego bank zwrócił kwotę 45 121,91 złotych, pozostała zaś kwotę w wysokości 54 878,09 złotych zatrzymał na potrzeby spłaty pozostałego do uregulowania kredytu

Po śmierci Komornika Sądowego J. S., Komornik G. G. (1) została wyznaczona jego zastępcą na mocy zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Łodzi, wydanego w dniu 6 października 2008 r. Z kolei w dniu 12 sierpnia 2009 r. na mocy decyzji Ministra Sprawiedliwości powódka A. R. została powołana na stanowiska Komornika Sądowego w P. po zmarłym Komorniku J. S..

W dniu 11 sierpnia 2009 r. nastąpiło przekazanie kancelarii komorniczej po zmarłym J. S. powódce A. R.. W protokole przekazania Kancelarii Komorniczej stwierdzono brak w wysokości 54 878,09 złotych, z tytułu należności pobranej przez (...), Bank (...), Spółkę Akcyjną z (...) w W. w związku z wyżej wskazaną umową kredytową. Kwota ta została pobrana przez bank z udzielonego przez zmarłego J. S. zabezpieczenia. Przed pobraniem tej należności, bank wzywał B. S. do zwrotu tej należności, co jednak nie spowodowało żadnej reakcji z jej strony.

Powódka wezwała w dniu 14 marca 2011 r. bank do zwrotu pobranej należności, co spotkało się jednak z odmową ze strony (...), Banku (...), Spółki Akcyjnej z (...) w W.. Zwrotu tejże kwoty odmówiła stronie powodowej także pozwana B. S..

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo z jakim wystąpiła powódka jest uzasadnione.

Bezspornym w sprawie są w okoliczności związane z zawarciem przez zmarłego J. S. z (...), Bankiem (...). umowy kredytu obrotowego. Nie budzi również wątpliwości, iż umowa nie została zawarta z osobą prywatną lecz z Komornikiem Sądowym J. S., zaś udzielony mu kredyt miał zostać przeznaczony na bieżące finansowanie działalności. Powyższe świadczy o problemach finansowych kancelarii komorniczej, które spowodowały konieczność zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązania. Nie budzi również wątpliwości, że na poczet przedmiotowego kredytu, udzielone zostało przez zmarłego zabezpieczenie w postaci przelania kwoty 100 000 złotych na rachunek bankowy banku (...).

Oznacza to, że kwota której dotyczy przedmiotowe postępowanie związana jest z prowadzoną przez zmarłego J. S. działalnością gospodarczą i stosownie do treści art. 922 § 1 k.c. wchodzi w skład masy spadkowej. Komornik Sądowy prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek, w związku z czym z chwilą jego śmierci zgromadzony przez niego majątek - także związany z prowadzeniem kancelarii komorniczej - wchodzi w skład majątku spadkowego, zarówno w zakresie zgromadzonych aktywów jak i pozostałych pasywów.

Krąg osób uprawnionych do nabycia spadku po zmarłym ustalony został na mocy postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w Opocznie w dniu 20 października 2008 r., w sprawie I Ns 793/08. Na jego podstawie spadek po J. S. nabyli z dobrodziejstwem inwentarza pozwani - żona B. S., syn A. S. oraz córka M. S. w równych częściach, po 1/3 części każde z nich.

Art. 1030 k.c. przewiduje, iż spadkobierca do chwili przyjęcia spadku ponosi ze długi spadkowe odpowiedzialność z całego swojego majątku. Ponieważ spadkobiercy zmarłego J. S. przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza za długi

spadkowe ponoszą odpowiedzialność do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c), przy czym kwestia ta nie ma wpływu dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, gdyż okoliczność ta (czy zmarły pozostawił po sobie spadek, majątek pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności) ustalana jest w toku postępowania egzekucyjnego.

Stosownie do treści art. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1367 z późn. zm.) komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym, działającym przy sądzie rejonowym, który stosownie do treści art. 3a ustawy na własny rachunek wykonuje wszystkie czynności o których mowa w art. 2 powołanej ustawy.

Art. 27a i art. 28 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie przerzucają odpowiedzialności za długi zmarłego komornika związane z prowadzeniem działalności komorniczej ani na wyznaczonego po jego śmierci zastępcę, ani tym bardziej na komornika powołanego przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia stosownej funkcji po jego śmierci, co w konsekwencji oznacza, iż za długi zmarłego komornika odpowiadają jego spadkobiercy (niewątpliwie takim długiem był pozostały do spłaty kredyt obrotowy przeznaczony na finansowanie bieżącej działalności komornika - co wynika z § 1 umowy kredytowej)

Sąd zwrócił uwagę, iż obowiązujące przepisy nie dają możliwości udzielenia zabezpieczenia w sposób jaki został dokonany na mocy umowy przelewu środków pieniężnych, zawartej pomiędzy bankiem a zmarłym Komornikiem J. S.. Również nie jest możliwym zajęcie rachunku bankowego komornika, albowiem środki pieniężne na nim zgromadzone nie stanowią jego własności, ale są sumami wpłacanymi w toku prowadzonych przez niego postępowań egzekucyjnych przez podmioty biorące w nim udział (art. 34, 35, 39 ustawy o komornikach sądowych przewiduje, że na rachunku bankowym dłużnika pozostają środki wierzycieli, wpłacana tytułem zaliczki, należności wyegzekwowane od dłużników oraz opłaty egzekucyjne). W tej sytuacji organ egzekucyjny nie ma swobody w dysponowaniu nimi, musi je przeznaczać w pierwszej kolejności na realizację zobowiązań wynikających z prowadzonych egzekucji.

W tej sytuacji mając na uwadze całokształt powyższych okoliczności Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku

W toku postępowania Sąd oddalił zgłoszony przez pełnomocnika strony pozwanej wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości, celem ustalenia czy była możliwość bieżącej obsługi kredytu, w trakcie wykonywania czynności przez Zastępcę Komornika Sądowego G. G. (1) oraz na okoliczności wskazane w piśmie z dnia 5 kwietnia 2012 r, jako nieistotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Od powyższego wyroku apelację złożyli pozwani. Zaskarżyli go w całości zarzucając:

1. brak legitymacji czynnej (podstawy prawnej) do dochodzenia przez powódkę roszczenia objętego powództwem ,
2. naruszenie przez sąd I instancji przepisów prawa procesowego tj.:

- art. 328 § 2 kpc poprzez brak wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co uniemożliwia kontrolę instancyjną tego orzeczenia,

- art. 227 kpc w związku z art. 278 § 1 kpc poprzez oddalenie wniosków dowodowych pełnomocnika pozwanej i nie ustalenie rzeczywistej sytuacji finansowej, w tym także możliwości obsługi zadłużenia zmarłego komornika, w okresie prowadzenia kancelarii przez jego zastępcę, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Występując z powyższymi zarzutami wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych solidarnie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia sądowi pierwszej instancji.

W apelacji zamieścili również wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego księgowego, z jakim występowali przed sadem pierwszej instancji, a który to wniosek dowodowy został przez ten sąd oddalony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych jest uzasadniona i wywołuje skutek w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sprawa nie została wyjaśniona w sposób należyty przez sąd pierwszej instancji i to w kwestii podstawowej, legitymacji czynnej powódki, a zarzut braku po jej stronie takiej legitymacji był zgłoszony przez pozwane w toku postępowania pierwszoinstancyjnego (k- 156, 165-167). Zgodzić się należy ze skarżącymi, że sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu nie wskazał konkretnej podstawy prawnej rozstrzygnięcia uwzględniającego powództwo. Powołanie się na ogólne zasady odpowiedzialności za długi spadkowe i na całokształt okoliczności przedstawionych w uzasadnieniu, jest oczywiście niewystarczające do spełnienia wymogu, stawianego przez przepis art. 328§2 kpc - wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd pierwszej instancji skupił się wyłącznie na kwestii odpowiedzialności spadkobierców ustawowych komornika J. S. za dług spadkowy, który wynikał z zaciągniętego przez niego kredytu bankowego w kwocie 80.000 zł. Prawidłowe przy tym jest stanowisko sądu, że za dług spadkowy związany z tym kredytem odpowiadają spadkobiercy. Jednakże powyższe nie przesądza jeszcze o zasadności zgłoszonego powództwa.

Do długu spadkowego należą zobowiązania spadkodawcy, które obciążały go za życia i nie wygasły z chwilą jego śmierci. Długiem takim niewątpliwie były zobowiązania J. S. względem banku (...) z tytułu niespłaconej części zaciągniętego kredytu. W ramach tego stosunku prawnego wierzycielem był jedynie bank. Jego wierzytelność, której odpowiednikiem po stronie zobowiązanej był dług spadkowy, wygasła z momentem zaspokojenia się kwotą 54878,09 zł z zabezpieczenia ustanowionego przez kredytobiorcę w postaci przelewu na rzecz banku środków pieniężnych w kwocie 100000zł. Z momentem zaspokojenia wierzytelności przez bank wygasł również dług spadkowy. W przedmiotowej sprawie nie mamy jednak do czynienia z roszczeniem wierzyciela – banku, dochodzącego niespłaconego kredytu lecz z roszczeniem osoby trzeciej komornika A. R., która w dodatku nie była bezpośrednim zastępcą komornika S., zaś kancelarię komorniczą przejęła od komornik G. – zastępcy komornika S..

Trzeba zatem poszukać węzła prawnego, który pozwoliłby na rozpoznanie roszczenia o zapłatę, z jakim wystąpiła powódka, w płaszczyźnie stosunku prawnego istniejącego między komornikiem R. a spadkobiercami komornika S..

Zdarzeniem powodującym powstanie takiego węzła prawnego mogłoby ewentualnie być dokonanie spłaty zobowiązania spadkowego przez powódkę. Uzasadnienie pozwu zdaje się na to wskazywać, bowiem powódka utrzymuje, że pieniądze z których nastąpiło zaspokojenie banku nie stanowiły własności komornika S. i w całości po jego śmierci powinny zostać przez bank zwrócone jej (względnie komornik G. – zastępcy komornika S.) i w przy rozliczeniu kancelarii umieszczone w pozycji „stan kasy”. Skoro bank zatrzymał kwotę 54878,09zł, którą zaspokoił swoją wierzytelność, to de facto ona dokonała spłaty długu spadkowego zyskując w stosunku do pozwanych roszczenie zwrotne, chociażby z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Przy takiej koncepcji podstawowego znaczenia nabiera kwestia własności pieniędzy stanowiących zabezpieczenie kredytu pobranego przez komornika S.. W tym zakresie sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona. Wprawdzie z końcowej części uzasadnienia wyroku zdaje się wynikać, że sąd pierwszej instancji prezentuje stanowisko, iż komornik nie mógł dysponować pieniędzmi przelanymi na rzecz banku z tytułu zabezpieczenia kredytu, jako nie stanowiącymi jego własności, to jednak taki wniosek bez wyjaśnienia i poznania zasad prowadzonej przez komornika rachunkowości jest przedwczesny i niemożliwy do zweryfikowania. Nie jest bowiem znane iloma rachunkami bankowymi posługiwał się komornik S., jakie środki były przetrzymywane na rachunku, z którego dokonał przelewu na rzecz banku. Czy były to tylko zaliczki wpłacane przez wierzycieli i należności ściągnięte od dłużników podlegające przekazaniu wierzycielom, czy też również i środki stanowiące dochód komornika w rozumieniu art. 63 ustawy o komornikach. Bez wyjaśnienia tych podstawowych rzeczy nie jest możliwa ocena trafności stanowiska sądu pierwszej instancji a tym samym prawidłowości rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Należy również nadmienić, że powódka w uzasadnieniu pozwu wskazuje także na wystąpienie na rachunku bieżącym przekazanej jej po zmarłym komorniku J. S.- kancelarii w dniu przekazania 11 sierpnia 2009 roku niedoboru w kwocie 54.878,09 zł. Niedobór ten został stwierdzony złączonym do pozwu protokołem przekazania kancelarii, w którym zaznaczono że wynika on „z niesłusznie pobranej przez Bank (...)w P.kwoty 54 878,0zł. tytułem niespłaconego kredytu”. Przedstawione w protokole zestawienie stanu kasy 279629,41 zł z zobowiązaniami 334 507,50zł istotnie daje wynik ujemny 54878,09zł. Jednakże wśród pozycji,, zobowiązania” wymienione są depozyt (archiwizacja akt) – 25 000zł i składka ZUS od wynagrodzeń - 7736.02zł. Te dwie pozycje stanowią już ponad 50% wykazanego w protokole niedoboru. Z kolei z pisma powódki z dnia 5 lipca 2012 r k- 109 wynika, że koszty archiwizacji 25 000zł poniosła zastępca komornika G. G. (1) a koszty te winny obciążać spadkobierców z tytułu prowadzonej przez zmarłego komornika działalności gospodarczej. Natomiast odnośnie kwoty 7736,02 zł z tytułu składek ZUS od wynagrodzenia nie wiadomo jakiego okres czasu pracy kancelarii dotyczą , w szczególności czy były to zobowiązania powstałe jeszcze za życia komornika S., czy też w okresie prowadzenia kancelarii, już przez zastępcę komornika. Sad pierwszej instancji powinien na powyższe twierdzenia powódki zwrócić uwagę i dokonać oceny czy powódka w postępowaniu sądowym udowodniła wystąpienie powyższego niedoboru oraz czy te dwie wskazane wyżej pozycje jako składnik zobowiązań (decydujące też o ostatecznej wysokości niedoboru) rzeczywiście powinny obciążać spadkobierców komornika S..

Z tych względów uznając, że sąd nie rozpoznał istoty sprawy, należało na podstawie art. 386§4 kpc uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania